

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

ÂSÂR Akademik Dinî Araştırmalar Dergisi

• Cilt/Volume: 1 • Sayı/Number: 3 • Ekim/October 2023 • e-ISSN 2822-2172

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

*İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin İmam Hatip Lisesini
Tercih Etme Sebeplerinin Araştırılması (Erzincan İli Örneği)*

*Investigation of the Reasons of Imam Hatip High School
Students Preferring Imam Hatip High School (Erzincan Province
Example)*

Sümeyye YAMAK *1

Mehmet Zeki GÖKSU *2

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types:	Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi / Received:	03.10.2023
Kabul Tarihi / Accepted:	21.10.2023
Yayın Tarihi / Published:	2023
Yayın Sezonu / Pub Date Season:	Ekim/October
Cilt / Volume: 1 • Sayı / Issue: 3 • Sayfa / Pages: 92-109	

İntihal / Plagiarism

Bu makale, en az üç hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği intihal raporu alınarak teyit edildi.
This article has been reviewed by at least three referees. It was confirmed by receiving a plagiarism report that the article did not contain plagiarism.

Yayın Hakkı / Copyright©

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi tarafından yayınlanmıştır. Tüm hakları saklıdır.
Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Theology, Erzincan, Turkey. All rights reserved.

*1 Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, (Orcid ID: 0000-0001-7901-5237)

*2 Doç. Dr. İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Eğitimi Anabilim Dalı, (Orcid ID: 0000-0003-0875-2226)

Öz

İmam hatip liseleri, ortaöğretim kurumları içinde dini eğitim veren okullardandır. İmam hatip okullarında diğer okul türlerinde bulunan ders müfredatı ile birlikte dini eğitimin de verilmesi hem öğrenciler hem de veliler tarafından tercih edilme sebebi olmuştur. İmam hatip lisesi öğrencilerinin, bu okulu tercih etme sebeplerini araştıran bu çalışmada nitel analiz yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu anlamda Erzincan'da bulunan iki proje imam hatip lisesinde okuyan toplam 24 öğrenciyle tercih nedenlerine dair görüşmeler yapılmış, elde edilen veriler içerik analizi yapılarak temalar halinde sunulmuştur. Sonuç olarak imam hatip liselerini seçen bazı öğrenciler, diğer başlığı altında kendileri yerine ailelerinin karar verdiğini ve başka seçeneklerinin olmadığını belirtirken, bir kısmı ise kişisel tercihleriyle imam hatip liselerini seçtiklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler

Din, Eğitim, İmam Hatip Lisesi

Abstract

Imam-Hatip High Schools are among the schools that provide religious education within secondary education institutions. Providing religious education in Imam-Hatip schools along with the course curriculum found in other types of schools has been the reason for preference by both students and parents. In this study, which investigates the reasons why Imam-Hatip High School students choose this school, the interview technique, one of the qualitative analysis methods, was used. In this sense, interviews were held with a total of 24 students studying in two project Imam-Hatip high schools in Erzincan regarding their reasons for preference, and the data obtained was presented as themes by content analysis. As a result, some students who chose Imam-Hatip High Schools stated that their families made the decision instead of them and that they had no other choice under the heading of other, while some of them stated that they chose Imam-Hatip High Schools due to their personal preferences.

Key Words

Religion, Education, Imam Hatip High School

1. Giriş

1.1. Araştırmanın Problemi

Din, insan hayatının hemen her aşamasında var olan önemli bir olgudur. Bu bağlamda din, sadece kişinin ruhi ve bireysel gelişimine katkı sunmakla kalmayıp sosyolojik açıdan da hayatına etki eden bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu minvalden bakıldığında ehemmiyeti sadece kişisel bazda kalmayıp toplumsal yapıda da büyük önem arz etmektedir. Temel eğitim dönemi başlangıç olmak üzere öğrencilerin öğrenme hayatlarında önemli bir dönem olan ortaöğretimde dini eğitimin doğru yerde, doğru kişilerden alınması, sonraki yıllarda sağlıklı bir dini yaşantı için önemlidir. Eğitimin, din eğitiminin alınmasının önemli olmasının yanında bu eğitimleri veren kişi ve kurumların ne derece güvenilir olduğunun önemi vurgulanmıştır. Devletin gözetimi ve denetiminde eğitim veren imam hatip okulları da sağlıklı dini eğitimin verildiği önemli kurumlardandır.¹

İmam hatip okullarının Türkiye eğitim tarihindeki serencamı dalgalı bir seyir izlemiştir. Yukarıda bahsedilen bu öneme binaen imam hatip okullarının, kimi çevrelerce her ne kadar varlığı korunmak istenmişse de çeşitli zamanlarda farklı muamelelere ve negatif ayrımcılığa maruz kaldığı da görülmüştür. Bu negatif muamele ve tutumların sonucu olarak zaman zaman kapatılmış, din dersleri müfredattan çıkarılmış, katsayı gibi problemlerle öğrencilerin yükseköğretime geçişleri kısıtlanmıştır. Fakat günümüzde bu sorunlar büyük oranda çözülmüş, İHL’de öğrenim gören öğrencilerin yükseköğretime geçişi diğer okullarla eşit şartlara getirilmiş; bu sebeple de ortaöğretim müfredatı yanında dini eğitim almak isteyenler için tercih edilen okullar haline gelmiştir. İmam hatip okulları, din adamı/görevlisi yetiştirmenin yanında yine; bilim, siyaset ve sanat gibi alanlarda hatırı sayılır başarılı kişilerin yetişmesine imkân sağlamıştır.² Buradan da anlaşılacağı üzere sadece dini ya da sadece dünyevi bir eğitim anlayışının yanı sıra çift yönlü bir bakış benimsenmiştir.

Günümüzde ortaokul eğitimini tamamlayan her öğrenci lise derecesine gelmektedir. Bu aşamada ilgi, istek ve yeteneklerine göre olan lise tercihlerini yapmaktadırlar. Milli Eğitim Bakanlığının, eğitimin niteliğini artırmak amacıyla yaptığı değişikliklerle proje okulları açılmıştır. Proje okullarının sunduğu program çeşitliliğiyle, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşıladığı ve bu durumun imam hatip liselerinin tercih edilmesinde etkili

¹ Fatih Çınar, “İmam Hatip Liselerinden Beklentiler”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11/60 (2018), 1244.

² Mustafa Öcal, “Dünden Bugüne İmam Hatip Liseleri (1913-2013)” (İmam Hatip Liseleri Sempozyumu, Dem Yayınları, 2015), 65-104.

olduğu görülmüştür.³ Bununla birlikte imam hatip liseleri de bu uygulamaya dâhil olmuştur. Böylelikle proje okul kapsamına alınan bazı imam hatip liselerinin puanlarının yükseldiği görülmüş, öğrenci tercihlerinin bu okullara kaydığı gözlemlenmiştir.⁴ Öğrencilerin lise tercihleri, onların sadece ortaöğretim hayatıyla sınırlı olmayıp meslek tercihlerini, üniversite tercihlerini etkilemekte, bu anlamda neredeyse hayatlarının birçok alanını etkileyen bir kapsama ulaşmaktadır.⁵

Öğrencilerin imam hatip liselerini tercih sebeplerini araştıran bu çalışmada tercih sebeplerini ve bu süreçte nelerden etkilendikleri hususu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırma, Erzincan'da bulunan 15 Temmuz Şehitleri Anadolu İmam Hatip Lisesi ve TOBB Binali Yıldırım Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde bulunan öğrencilerin, neden bu liseyi tercih ettiklerini, imam hatip liselerini seçmelerindeki etkenlerin ne olduğunu tespit etmeyi amaçlamaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Geçmişten günümüze eğitim, her kademedede gelişerek ilerlemiştir. Bu anlamda bireylerin okul tercihlerinin, geleceklerini belirlemede önemli rol oynadığı görülmektedir. İlkokuldan ortaokula, ortaokuldan liseye, liseden üniversiteye süregelen bu tercih silsilesi zincirleme olarak kişilerin hayatlarını etkilemektedir. Büyük çerçeveden bakıldığında her ne kadar sadece okul tercihi yapılıyor olsa da sürecin sonunda hem kişisel karakterin şekillenmesinde hem de mesleki hayatın oluşumunda önemli yere sahip olan lise tercihleri, din eğitimi özelinde bakıldığında da bu sahada yerini alan imam hatiplere odakları çekmektedir. Gerek son zamanlardaki gelişmeleriyle gerekse geçmişteki alt yapısıyla günümüzde varlığını devam ettiren imam hatip liselerine tercihlerin neden yapıldığı, bu okulları çekici ya da itici kılan sebeplerin ne olduğunun ortaya çıkarılması araştırmanın önemini oluşturmaktadır. Bu minvalde yapılmış çeşitli çalışmalar incelenmiştir. Öztürk'ün imam hatip lisesi öğrencilerinin bu okulları tercih etme sebepleri üzerine yaptığı çalışmada nicel yöntem kullanması⁶, Özdemir ve Karateke'nin imam hatip liselerini tercih sebepleri

³ Davut Karaman, "Yöneticilere göre Anadolu İmam Hatip Liselerindeki Program Çeşitliliği ve Proje Okul Uygulamasının Değerlendirilmesi", *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 11 (2021), 11-38.

⁴ Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, "Anadolu İmam Hatip Liselerinde Program Çeşitliliği (Proje Okulları) Kitapçığı" (Ankara, 2018).

⁵ Mehmet Korkmaz, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri: Nasıl? ve Neden?" (100. Yılında İmam-Hatip Liseleri Uluslararası Sempozyumu, İstanbul, 2013), 1-25.

⁶ Kurtuluş Öztürk, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin İmam Hatip Lisesi Tercih Nedenleri", *Eğitim Bilimleri Dergisi*, (05 Ekim 2022).

üzerine yaptıkları nicel çalışma⁷ ve yine Zengin ve Karaman'ın proje imam hatip okullarının tercih edilme nedenlerine bakıldığı çalışmada⁸ da nicel yöntem kullanıldığı görülerek çalışmamızın yöntem olarak ayrıştığını ve bu bakımdan görüşme yöntemiyle elde ettiğimiz sonuçlara sahip olan çalışmamızın önemi öne çıkmaktadır. Yapılan bu çalışmaların, çalışmamızla ortak bulgusunun ise imam hatip liselerine dini eğitim ve ailenin tercihi bulgusunun ortak oluşu da dikkat çekici bir benzerlik olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.4. Yöntem

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek nitel araştırma yöntemini; “Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamaktadır.⁹ Araştırma, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla gerçekleştirilmiş, imam hatip lisesini neden tercih ettiklerine dair sorular sorulmuş ve veriler toplanmıştır. Toplanan bu veriler Maxqda analiz programı yardımıyla kodlar ve temalar altında toplanarak analiz edilmiştir.

Çalışma grubunun ise seçkisiz örnekleme ile seçildiği çalışmada 12 öğrenci 15 Temmuz şehitleri AİHL'den ve 12 öğrenci de TOBB Binali Yıldırım AİHL'den olmak üzere toplamda 24 öğrenciyle yapılmıştır. Bu okulların Erzincan il merkezinde bulunması ve biri kız biri erkek proje okulu olarak eğitim vermesi eşit şartlara sahip olduğu varsayılarak seçilmiştir.

2. Kavramsal Çerçeve

Bu başlık altında ilgili kavramlara kısaca değinilecektir.

2.1. Eğitim-Öğretim ve Din Eğitimi

Eğitim; “çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye” ifadeleriyle tanımlanmıştır.¹⁰ Eğitim birçok kişi tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bu bağlamda diğer tanımları ise kişinin zihinsel, bedensel, duygusal ve toplumdaki davranışlarının daha iyiye evrilmesi, geliştirilmesini ve istendik bir çerçevede değiştirilmesini sağlamak amacıyla yapılan

⁷ Şuayip Özdemir - Tuncay Karateke, “Öğrencilerin İmam Hatip Liselerini Tercih Etme Nedenleri (Elazığ Örneği)”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 45 (24 Aralık 2018), 5-33.

⁸ Mahmut Zengin - Davut Karaman, “Öğrencilerin Proje Anadolu İmam Hatip Liselerini Tercih Nedenleri ve Mesleki Eğilimleri”, *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, (31 Aralık 2020).

⁹ Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013).

¹⁰ Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, 2020.

çalışmaların tümü olarak tanımlanmıştır. Hayat boyu devam eden planlı ya da plansız olarak gerçekleşebilen bu süreç, okul, öğretmenler, aile ve çevre aracılığıyla da gerçekleşebilir.¹¹ Eğitim sistemi de bireylerin kendilerini geliştirme ve değiştirme süreçlerini etkileme ve bireylerin değişime uyum sağlamasına çaba göstermektedir.¹²

Öğretim kavramı ise öğrenmenin kolaylaştırılması için gerekli etkinlikleri düzenleme, öğretimde kullanılması planlanan gereçleri temin etme, bu anlamda kılavuzluk etme işi olarak tanımlanabilir. Buna ek olarak öğretim, belli bir hedefe göre gerekli bilgileri verme işi yani diğer anlamlarıyla talim ve tedrisat olarak tanımlanabilir.¹³

Eğitim ve öğretim kavramlarına ek olarak din eğitimi kavramını açıklamak gerekir. Zira imam hatip liselerinde normal eğitimin yanında din eğitimi de verilmektedir. Kısaca din eğitimi, bireyin dini davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişime meydana getirme denemeleri sürecidir.¹⁴

2.2. İmam Hatip Lisesi

İmam hatip liselerinin tarihi Osmanlı dönemine kadar dayandırılabilir. Bu okullar, toplumun çoğu kesiminde baş gösteren nitelik eksikliğinin giderilmesi bağlamında dünyevi eğitimin yanında din eğitiminin de verilerek imam hatiplik mesleğinde de varlığını gösteren söz konusu eksikliklerin giderilmesine yardımcı olmak maksadıyla 1913'te Medresetü'l-Eimme ve'l-Huteba adıyla açılmıştır.¹⁵ İmam Hatip okulları "Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirilmesini yine imamlık, hatiplik ve Kur'ân kursu öğreticiliği gibi dinî hizmetlerin yerine getirilmesi için gerekli olan bilgi ve becerilerin kazandırılması" amacıyla kurulan okullar olarak tanımlamak mümkündür.¹⁶

Günümüze bakıldığında ise imam hatip liseleri, faaliyetlerini Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı olarak yürütmektedir. Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, imam hatip liselerini: bireylere inancın, bilginin, düşüncenin ve davranışın doğrusunu öğreten okullar olarak tanımlamıştır. İmam hatip liselerinin amaçlarından bahsederken dünyevi eğitimin yanında İslam Dininin asıl kaynakları olan Kur'ân ve Sünnet ışığında dini eğitim ve öğretimi vermeyi amaçlayan okul olarak ifade etmiştir. Bunların yanında imam hatip liseleri, milli ve

¹¹ Yahya Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi* (Ankara: Pegem Akademi, 2012).

¹² Mustafa Fidan, "Covid-19 Belirsizliğinde Eğitim: İlkokulda Zorunlu Uzaktan Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri", *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi* 6/2 (2020), 24-43.

¹³ Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük* (Erişim 30 Eylül 2023).

¹⁴ Cemal Tosun, *Din Eğitimi Bilimine Giriş* (Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2005).

¹⁵ Halis Ayhan, "İmam- Hatip Lisesi", *Diyanet İslam Ansiklopedisi* (İstanbul, 2000).

¹⁶ Ayhan, "DİA".

manevi duygulara sahip, geçmişinden güç ve ilham alıp geleceği ahlakıyla inşa eden bilinçli, şuurlu ve gerek akademik alanda eğitimli gerekse insanlığa faydalı olma bilincine sahip, düşünen, sorgulayan, araştıran, bilgi ve hikmetin yolunda giden gençler yetiştirmeyi amaç edinenler olarak açıklamıştır.¹⁷

İmam hatip liselerinde verilen eğitime bakıldığında, diğer türdeki liselerde okutulan genel dersler imam hatip lisesi müfredatının %60'ını kapsarken, dini eğitim sadece %40'lık bir oranla verilmektedir. Toplumun bir kısmı için bu okulların dini eğitim vermesi laiklik ilkesine aykırı bir durum şeklinde görülebilir. Fakat 1924'te tevhidi tedrisatla Atatürk tarafından yürürlüğe giren bu kanunla imam hatip mekteplerini açan Atatürk'tür.¹⁸ Tüm bu tartışmalara ve geçirdiği dönemlere rağmen bu okullardan mezun olan kişi profilleri karşı tarafların düşündüğü gibi ne laiklik konusunda olumsuz tavır sergilemiş ne de siyasi bir ideolojiyle hareket eden bireyler olmuştur.¹⁹

2.2.1. 15 Temmuz Şehitleri Anadolu İmam Hatip Lisesi

Erzincan il merkezinde bulunan bu okul aile, çevre, öğrenci diyalogu ve işbirliğine önem veren; öğrencilerini bilgi, görgü ve terbiye bakımından en üst düzeye çıkarmaya çalışan; çevreye duyarlı, yaratıcı ve yenilikçi, dünya ile barışık, milli ve manevi değerlere bağlı, memleketini seven, tüketici değil, üretici vb. misyonlarla 2018-2019 eğitim-öğretim yılında eğitim öğretime başlayan bir birimdir. 15 Temmuz şehitlerine saygı ve ithafen ismini alan okulda, 24 derslik, Z- kütüphane, fen laboratuvarı, spor alanları bulunmakta olup eğitimlerini bu eğitim kompleksinde devam ettirmektedir. Okulun tarihinin çok eskilere dayanmamasına rağmen mesleki, sportif ve akademik alanlarda birçok başarıya imza atmıştır. Hâlihazırda 23 öğretmen, 310 öğrenci ile eğitim öğretime devam etmektedir.²⁰

2.2.2. TOBB Binali Yıldırım Anadolu İmam Hatip Lisesi

15 Temmuz Şehitleri Anadolu İmam Hatip Lisesi gibi Erzincan il merkezinde bulunan bu okul, 2013-2014 eğitim öğretim yılında faaliyete başlamıştır. Türkiye'deki 166 proje okulundan biri olarak Doğu Anadolu'nun ilk, Erzincan'ın tek Fen ve Sosyal Bilimler Ağırlıklı Proje Okulu olmuştur. Ülkemizin ve dünya geleceğinin inşasına katkı sağlayan, başarıları örnek alınan, yenilikçi ve lider bir kurum olma vizyonuyla hareket eden okul, milli ve manevi değerlerini özümsemiş, insana ve kültürel mirasa saygılı, yaratılanı Yaradan'dan ötürü sevebilen, akılcı ve bilimsel düşünen ahlaklı gençler yetiştirmeyi misyon edinmiştir. 27 öğretmen, 355 öğrenci ile eğitim-öğretime devam eden okulda 14 derslik ve içerisinde

¹⁷ DÖGM, "İmam Hatip Liseleri ve İmam Hatip Okulları Vizyon Belgesi" (DÖGM, 2021).

¹⁸ Öcal, "Dünden Bugüne İmam Hatip Liseleri (1913-2013)".

¹⁹ Çınar, "İmam Hatip Liselerinden Beklentiler".

²⁰ "https://erzincanprojeimamhatip.meb.k12.tr/", 03 Eylül 2023.

kütüphane, pansiyon, laboratuvar bulunduran eğitim kompleksi halinde faaliyetlerini sürdürmektedir.²¹

3. Bulgular

Bu bölümde araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde öğrencilerin çalışmanın problemine dayalı sorulara verdikleri yanıtlara ve bu yanıtlar üzerinden çıkarılan yorum ve analizlere yer verilecektir.

Katılımcılara ait bilgiler tablo.1'deki gibidir. Daha önce de belirtildiği üzere 12 erkek öğrenci 15 Temmuz Şehitleri AİHL'den, 12 kız öğrenci de TOBB Binali Yıldırım AİHL'den olmak üzere toplamda 24 öğrenciyle görüşmeler yapılmıştır.

Tablo 1. Öğrencilere Ait Bilgiler

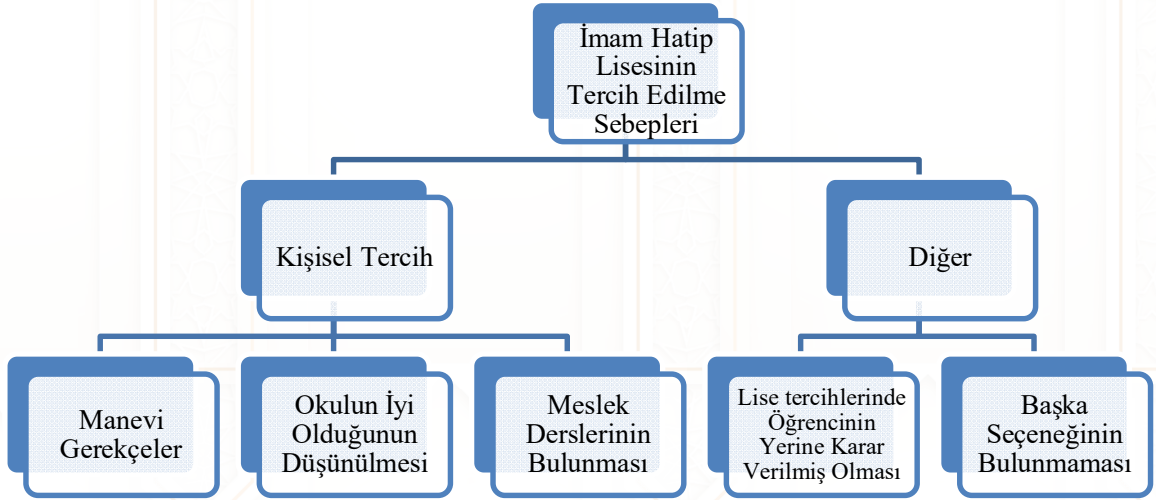
15 Temmuz Şehitleri Anadolu İmam Hatip Lisesi	TOBB Binali Yıldırım Anadolu İmam Hatip Lisesi
12 Erkek Öğrenci	12 Kız Öğrenci

3.1. İmam Hatip Liselerinin Tercih Edilme Nedenleri

Araştırmanın temel problemini oluşturan bu sorunun cevabında öğrencilerin çoğunun aşağıdaki tabloda da görüldüğü üzere iki ana başlıkta yoğunlaştığı görülmektedir. İlk başlık olan kişisel tercihte, imam hatip liselerine gitmeyi kendilerinin bilerek ve isteyerek tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu kişisel tercih ise üç başlık altında temellendirilmiştir. Bunlar; manevi gerekçeler, okulun iyi olduğunun düşünülmesi ve diğer derslerin yanında meslek derslerinin de bulunması olarak belirlenmiştir. Öte taraftan ikinci çoğunluk cevap ise diğer başlıktır. Bu başlığın temelleri ise lise tercihlerini yaparken öğrencinin kararlarının dikkate alınmasından ziyade aile ve mezun olduğu okulundaki öğretmenlerin yönlendirilmesiyle olması iken diğer sebep ise öğrencinin başka seçeneğinin bulunmamasıdır.

²¹ "https://binaliyildirimkizihl.meb.k12.tr/", 03 Eylül 2023.

Tablo 2. İmam Hatip Lisesinin Tercih Edilme Sebebi

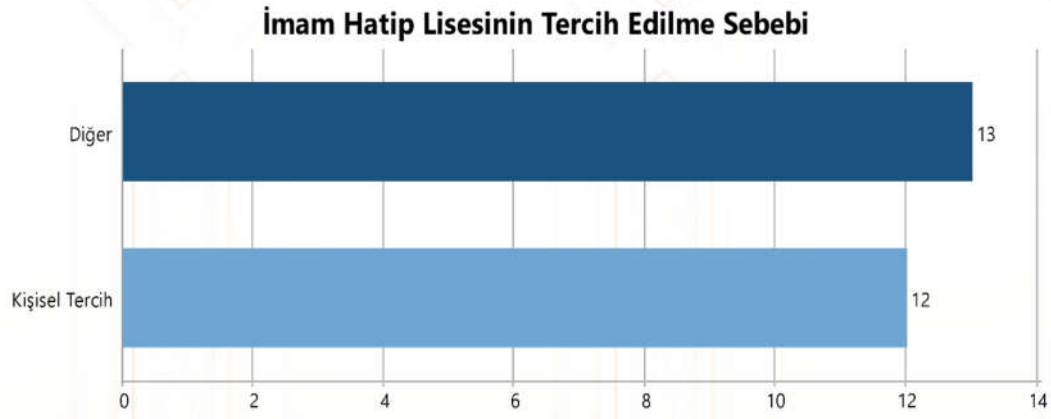
Katılımcıların İmam Hatip Lisesi tercih sebeplerine ilişkin kod matris tablosu, Tablo 3'te görüldüğü gibidir:

Tablo 3. Kod Matrisi

Kod Sistemi	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22	K23	K24
Öğrenci Görüşmeleri																								
Mülakatlar																								
İmam Hatip Lisesinin Tercih Edilme Sebebi																								
Kişisel Tercih																								
Okulun İyi Olduğunun Düşünülmesi																								1
Manevi Gerekçeler				1	1	1			1		1				1									
Meslek Derslerinin Bulunması							1							1			1							1
Diğer																								
Başka Seçeneğinin Bulunmaması	1										1				1	1			1		1	1	1	
Lise Tercihlerinde Öğrencinin Yerine Karar Verilmiş Olması						1	1	1				1								1				

Görselde de görüldüğü üzere, öğrencilerin imam hatip lisesi tercih etmelerindeki en çok ifade ettikleri sebebinin “başka seçeneklerinin bulunmaması” dır. En çok ifade edilen ikinci sebep ise “manevi gerekçeler” dir. Öğrencilerin imam hatip liselerinde maneviyatlarını geliştireceklerine olan inançları onların imam hatip lisesini tercih etmelerinde etken olduğu görülmüştür. Lise tercihlerinde “başkalarının öğrenci adına karar vermiş olması” ve “meslek derslerinin bulunması” yanıtları da sık tekrarlanan cevaplardan olmuştur. Temaya ait alt kodların istatistiği Şekil 1’de görüldüğü gibidir:

Şekil 1. İmam Hatip Lisesinin Tercih Edilme Sebebi

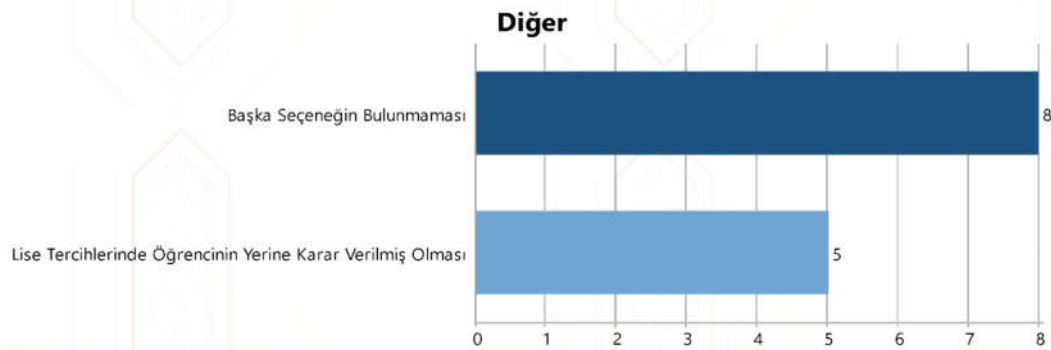

Şekil 1’de görüldüğü üzere, katılımcıların imam hatip lisesini tercih etme sebebi, kişisel tercihle yakın olmakla birlikte diğer nedenlerin varlığı biraz daha ağır basmaktadır. Fakat kişisel tercihin de büyük oranda etkisi olduğu görülmektedir. Buradan çıkarılacak sonuç ise öğrencilerin hemen hemen yarı yarıya kısmı kişisel tercihlerinin sonucu bu okullarda okurken yarıdan biraz fazla kısmı ise diğer nedenlere dayalı sebeplerle imam hatip liselerini tercih etmişlerdir.

3.1.1. Diğer Sebepler

Kategoriye ait alt kodların istatistiği Şekil 2’de görüldüğü gibidir. İmam hatip lisesini tercih etmedeki sebeplerin neler olduğu konusuna diğer cevabını veren öğrenciler, iki alt temada ortaya çıkmıştır. Yarıdan fazla çoğunluk başka seçeneklerinin olmadıklarını belirtirken diğer kısım öğrencilerin ise lise tercihlerinde kendilerinin değil etrafındaki yakınlarının bu tercihleri yaptıklarını belirtmişleridir.

Şekil 2. Diğer Sebepler

3.1.1.1. Başka Seçeneğin Bulunmaması

Katılımcıların büyük kısmı, imam hatip lisesi dışında bir seçeneklerinin bulunmadığını, bu nedenle bu liseyi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin olarak K10 şu ifadeleri aktarmıştır:

“İmam hatip lisesine şimdi açık konuşmak gerekirse ben normalde İmam Hatip'e gelmek istemiyordum benim sınav senemde değişti sınav sistemi. Ben de dedim ki hem proje olmuş hem de vizyonu, misyonu güzel, gidelim. Hem de biraz din dersi falan görür ufkumuz genişler, genel kültürümüz artar falan. O yüzden tercih etmiştim. İlk buydu yani. Kimse zorlamadı. Annem hatta şey demişti yani sen yapabilir misin? Emin misin? Dedim yaparım herhalde. Şu anki aklım olsa ben dokuzda açığa geçerdim direkt. Kendim çalışırdım. Hiçbir okula gitmem. Başka bir tercih sebepim yok.”

K10'un ifadelerinden de anlaşılacağı üzere sınav sisteminin değişmesiyle tercih edebileceği kendine göre başka seçeneğinin olmaması üzerine imam hatip lisesinin iyi yönlerine de vurgu yaparak bu okulu seçtiği görülmüştür.

K22 de benzer ifadeleri kullanmıştır:

“Yani açıkçası imam hatip olarak tercih etmedim. Puan ortalamasına göre geldim. Ama pişman mıyım? Değilim. Çünkü daha fazla avantaj olduğunu düşünüyorum. Başka bir sebebi öğretmen kadrosuyla da çok alakalı çünkü çok fazla övgü geldi bize öğretmen kadrosuyla alakalı, öğrencilerle alakalı. Zaten ailemle birlikte karar verdiğimiz için onlar daha çok bana bırakmışlardı. Söylediğimde onlar da araştırma yaptılar, onayladılar. Ortak bir karar oldu.”

K22 de ifadelerinde okula özellikle imam hatip olduğu için gelmediğini, puan ortalamasının da etkisiyle bu okulu tercih etmek durumunda olduğunu ifade etmiştir. Yine tercihinin kendisine ait olmakla birlikte aile desteğini aldığını da göstermektedir.

3.1.1.2. Lise Tercihlerinde Öğrencinin Yerine Karar Verilmiş Olması

Katılımcıların bir kısmı ise lise tercihlerinde karar verici olanın kendileri olmadıklarını ifade etmişlerdir. K8 konuyla ilgili olarak şu ifadeleri kullanmıştır:

“Liseyi ben tercih etmedim. Ben başka listeye gidecektim. Ama babam beni o zaman bu liseye yönlendirdi. Bir de proje imam hatip olması beni çok etkiledi. Onun için beni buraya yazdırdılar. Ben de şu anda okulumu severek geliyorum ama bizim hocalarımız çok iyi şu anda. Okulumuzun hoca kalitesi bundan daha iyisi olabilir mi bilmiyorum. Her gün en iyisi. Buradaki çoğu hocamız mesela dershanede görev yapıyor. Yani edebiyatımızdan tutun tarihimizden yani İhl meslek derslerine hepsi çok kaliteli hocalar. Ben yani onun için bu okulu seviyorum. Ben Batman'daydım mesela benim sonucum belli oldu. Sonra tercih yapmışlar. Benim bir geçmişim var. Mesela Kur'an kursuna gitmişim. Meslek derslerim bir nevi iyi. Ama bazı arkadaşlarımız düz okuldan ben imam hatipten mezun. Ortaokulda imam hatip okuduğum için buradaki meslek derslerine kolay adapte oldum. Ama bazı

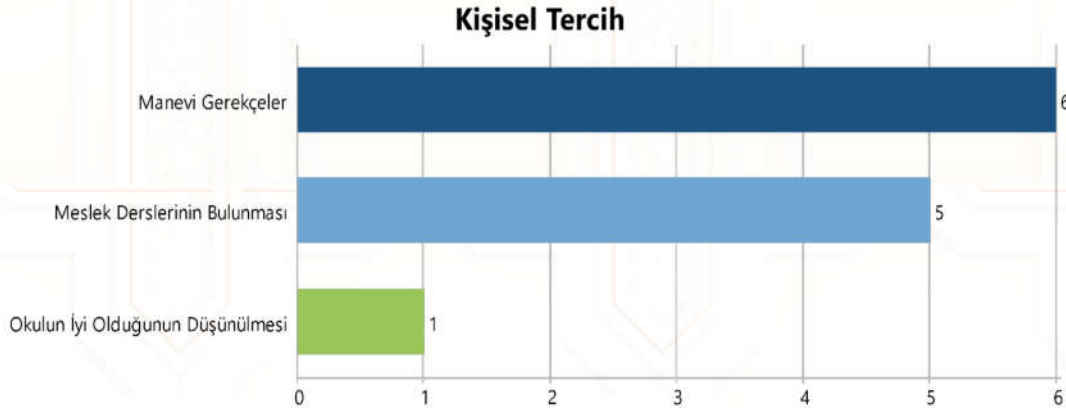
arkadaşlarımızın düz okuldan buraya geldiği için hayatında ilk defa Arapça görüyor, Kur'an-ı Kerim görüyor, hitabet dersi görüyor, hadis, fıkah dersi görüyor. Bunlar bazı arkadaşlarımızı zorluyor. O yüzden yani okuldan bazen soğumalar gerçekleşebiliyor."

K8'in ifadelerinden de anlaşılacağı üzere lise tercihi kendisi dışındaki kişiler tarafından gerçekleştirilmiştir. Katılımcı ailesinin yönlendirme ve tercihiyle imam hatip lisesine gittiği belirtirken daha önce de imam hatip ortaokulundan mezun olduğunu ifade ederek her ne kadar kendi tercihi dışında imam hatip lisesine geldiğini söylese de okuldan, öğretmenlerden ve ders içeriklerinden memnun olduğunu da belirtmektedir.

3.1.2. Kişisel Tercih

Katılımcıların bir kısmı, imam hatip lisesini tercih etmiş olmalarının kişisel bir tercihten kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Bu tercihin alt temalarında ise manevi gerekçeler, okulda meslek derslerinin bulunması ve okulun iyi olduğunun düşünülmesi başlıkları yer almaktadır. Kategoriye ait alt kodların istatistiği Şekil 3'teki gibidir.

Şekil 3. Kişisel Tercih

3.1.2.1. Manevi Gerekçeler

İmam hatip lisesinin tercih edilme sebeplerinin başında manevi gerekçeler yer almaktadır. Yani kişiler bu okulu manevi değerlerine uygun ve bu değerlerinin gelişimine katkı sunması isteğiyle tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. K9 konuyla ilgili olarak şu ifadeleri aktarmıştır:

"Etrafta bazı okullar vardı. Onlar çok hoş değil. İmam hatip hoşuma gidiyordu. Zaten anne babam da takva insanlar. Onlar da destekledi. Onların zorlaması da etkiliydi tabii ki ama kendi isteğimle de. Lisede zaten doğru düzgün bir lise yoktu. Puanım da fazla gelmişti. İmam hatip projenin açılmasına sevindim yani o yüzden. Fen lisesine gidecektim ya da düz

liseye gidecektim. Ondan sonra kaçırdım fen lisesini. Sonra imam hatip proje geldik. Şu anda memnunum.”

K9'un ifadelerinde de belirttiği üzere imam hatip lisesini beğendiği ve ailesinin de manevi anlamda imam hatiple örtüşen bir yaşam tarzına sahip olduğunu belirterek bu okulu tercih ettiğini ifade etmiştir.

K15 de benzer şekilde şu ifadeleri kullanmıştır:

“Yani başta aslında ben kendim istemiyordum. Annem istiyordu. Ortaokulda da zaten imam hatip tercih etmişim ben. Daha sonra buraya da gelip görmüştüm. Yani kendim de fen lisesi olmazsa burayı istiyordum. Çünkü zaten ortaokulda bir şeye alışmışım aslında. Sonuçta imam hatip derslerini görüyorduk. Aşırı bir zorlanma da olmamıştı bende. E bir yandan da şimdi bilmiyorum kendi vicdanen hani dini dersleri de göreyim. Sonuçta yani bir Müslüman o kadar fizik kimya bilip de bir dini ilimler bilmezse bu sefer kendi açımdan hesap sorulsa yeri vardır. Dini bilgilerim de eksik olmasın. Yani ahlak açısından da aslında tabii ki böyle bir ayırım yapılamaz. Yani belli bir hani inancımız ortak. Nasıl desem hani ibadetlerimiz ortak. O yüzden herkes birbirine daha saygılı, anlatmak istediğimi anlatabiliyor muyum? Bilmiyorum o açıdan da hani rahat olacağını düşündüm.”

3.1.2.2. Meslek Derslerinin Bulunması

İmam hatip lisesi tercih etmedeki sebeplerden biri de bu okullarda meslek derslerinin verilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. K4 konuyla ilgili olarak şu ifadeleri kullanmaktadır:

“Ben aslında ilk başta Erzincan lisesini tercih edecektim. Ondan sonra dedim ki burada hem dini bilimler alırım hem de okul okurum. Hem işte dinim gelişir hem de bilimim gelişir. Onun için O yüzden imam hatibi seçtim. Ailem de zaten imam hatibi demişlerdi. Çünkü zaten imam hatipte meslek dersleri olduğunu biliyordum. Onlar da işte bu yönden daha iyi olduğunu düşünüyorlardı. O yüzden buraya geldik. Onlar da destekledi yani.”

K4'ün ifadeleri üzere imam hatip liselerinde normal müfredatın yanında din derslerinin de verilmesi tercih etme sebeplerinden biri olduğu görülmektedir. Böylelikle imam hatip liselerini tercih etmede öğrencilerin meslek derslerinin ve manevi gerekçelerin birbirini destekleyen gerekçeler olduğu görülmüştür.

3.1.2.3. Okulun İyi Olduğunun Düşünülmesi

Katılımcılardan biri okulun iyi olduğunu düşünmesi dolayısıyla imam hatip lisesinde eğitim görmek istediğini ifade etmiştir. Bu ifadelerde, gerek öğretmenlerin okul hakkındaki iyi yorumları gerekse bireyin kendi gidip görerek okul ve öğretmenler hakkındaki olumlu kanaati imam hatip lisesini tercih etmeye sevk etmiştir. K24 konuya ilişkin şu ifadeleri aktarmıştır:

"Tercih yaptım, tercih edeceğim sırada ben böyle bir okulun olduğunu bilmiyordum Erzincan'da. Tanıtımlara baktım. Öğretmenlerimin geri dönüşlerini falan aldım. Gelip okulda gezdiğim zaman beğendim. Hani deneyeyim dedim nasıl bir okul diye. Biraz da gördüğümü araştırarak buldum. Ailem imam hatip olduğundan dolayı ve hani okul kız olduğundan dolayı uygun gördüler. Ben de istiyordum zaten. Bence buradaki öğretmenlerin anlatımıyla diğer öğretmenlerin anlatımı da iyidir ama hani burada sanki daha üst düzey bir anlatım söz konusu olduğunu düşünüyorum."

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İmam hatip liselerinde diğer liselerde okutulan ders müfredatının yanında din eğitiminin de verilmesi sebebiyle diğer okullara nispeten daha yoğun bir öğretim yapılması ve bu okullar hakkında geçmişten günümüze çeşitli olumsuzluklar yaşanmasına rağmen imam hatip liselerinin neden tercih edildiği sorusuna bu çalışmamızda yanıt aranmıştır. Bu arayış neticesinde bizzat bu okulları tercih edip bu okullarda öğrenim gören öğrencilerle görüşülüp fikirleri ve beyanları alınmıştır. Bu kapsamda Erzincan'da bulunan 15 Temmuz Şehitleri Anadolu İmam Hatip Lisesi ve TOBB Binali Yıldırım Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileriyle, imam hatip lisesini neden tercih ettikleri üzerine hazırlanmış sorularla yapılan görüşmeler neticesinde çalışmanın temel problemi hakkında çeşitli sonuçlar elde edilmiştir.

Öğrencilerle görüşmeler sonrası ifade edilen sebepler iki ana başlık altında sunulmuştur. Öğrencilerin en sık tekrar ettiği cevaplar neticesinde ortaya çıkan bu başlıkların birinin, 'kendi kişisel tercihleri' olduğu yönündedir. Yani öğrenciler imam hatipleri tercih ederken herhangi birinin etkisi ya da zorlamasıyla değil bilerek ve isteyerek, kendi istekleriyle bu okulu tercih ettikleri yönündedir. Cevapların toplandığı ikinci tema ise 'diğer' temasıdır. Bu temada öğrencilerin imam hatip liselerini başka seçeneklerinin olmaması başta olmak üzere, tamamen kendi tercihlerinden ziyade aile ve çevresinin etkisiyle tercih ettikleri belirlenmiştir.

Bazı öğrencilerin imam hatip lisesini tercih etmelerindeki en önemli etkenini "başka seçeneğinin bulunmaması" cevabı oluşturmuştur. Öğrencilerin puan bazında kendi bakış açılarına göre iyi lise olarak konumlandıkları puan sırası daha yüksek olan fen lisesi gibi liseleri tutturamaları ve puanına göre gidebileceği okullar içinde en iyi seçeneğin proje imam hatip liselerinin oluşu, öğrencilerin tercihlerini etkilediği görülmektedir. Bu anlamda Zengin ve Karaman'ın çalışmasında da puana göre proje imam hatipleri tercih eden öğrencilerin olduğu²² sonucuyla bulgularımız örtüşmektedir. Çalışmamızın sonucunu

²² Zengin - Karaman, "Öğrencilerin Proje Anadolu İmam Hatip Liselerini Tercih Nedenleri ve Mesleki Eğilimleri".

destekleyen bir diğer çalışma da Korkmaz'ın imam hatip lisesi öğrencilerinin puanlarının bu okullara yettiği bulgusu ve dini bilgilerin öğrenildiği yer olması sebeplerinin sunulduğu çalışmasıdır.²³ Öğrencilerin aldığı puanı dikkate alarak seçenekler arasında Proje İmam Hatip Liselerini seçmeleri bu okulların da öğrenci tercihleri arasına girdiğini göstermesi açısından önemlidir.

Öğrencilerin ifade ettiği diğer bir sebebin ise öğrenci adına başkasının karar verip lise tercihlerini kendisi haricindeki başka kişilerin yapması olmuştur. Bu tema altında da velilerin ve mezun oldukları okuldaki hocaların, öğrenciler adına karar verdikleri, hatta bazı öğrencilerin tercih sonuçlarında bu liseyi kazandıklarını öğrendiğini belirtmiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere öğrencilerin çeşitli sebeplerden ötürü kararlarını başkalarının alarak imam hatip lisesine yerleştiği görülmektedir. Korkmaz'ın da bulguları arasında yer alan; "öğrencilerin İmam Hatip Liselerini" aile ve çevre etkisiyle tercih ettikleri" hususu çalışmamızı destekler diğer bir bulgudur. Bu sonuç, bazı öğrencilerin bireysel tercihleri dışında çevrenin etkisiyle bu okulları tercih ettiğini göstermektedir.²⁴ Bununla birlikte öğrenci cevaplarından anlaşıldığı üzere başta istemeyerek geldikleri imam hatip lisesine daha sonra ısındıklarını ve geldiklerine memnun olduklarını ifade eden öğrenciler de bulunmaktadır.

Öğrenci görüşlerinin bir kısmı ise öğrencilerin kişisel tercihleri sonucunda bu liseye yerleştikleri yönünde olmuştur. Bu kararı alan öğrencilerin en büyük motivasyonlarının manevi gerekçeler olduğu görülmüştür. Öğrencilerin akademik anlamda gelişimlerine katkı sağlamasının yanında imam hatip olması hasebiyle manevi yönlerini de güçlendirme amaçları doğrultusunda bu okulu tercih ettikleri cevaplardan anlaşılmaktadır. İmam hatip lisesini tercih etmelerindeki diğer bir etken ise bu okullarda diğer derslerin yanında meslek derslerine yer verilmesi olmuştur. Pozitif bilimlerin yanında dini derslerin de verildiği imam hatip liselerinin, bazı öğrenciler için bilinçli bir şekilde tercihte öne çıkan bir etken olması önemli bir husustur. Bazı öğrenciler için dini dersler tercih etmeme gerekçesi olurken bir kısım öğrenciler için bu hususun tercih nedeni olarak ifade edilmesi bu okulların gerekliliğini ortaya koyması açısından önemli bir bulgudur. Öztürk, yaptığı çalışmada bazı öğrencilerin manevi gerekçelerle bu liseyi tercih ettiği, Zengin ve Karaman'ın çalışmasında da yine iyi bir din eğitimi almak maksadıyla Proje İmam Hatip Liselerinin tercih edildiği²⁵, benzer şekilde Korkmaz'ın çalışmasındaki dini ilimlerde daha çok bilgilenme isteği²⁶, çalışmamızda elde ettiğimiz bulgularımızla aynı doğrultudadır. Böylelikle, bazı öğrenciler

²³ Korkmaz, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri: Nasıl? ve Neden?"

²⁴ Korkmaz, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri: Nasıl? ve Neden?"

²⁵ Zengin-Karaman, "Öğrencilerin Proje Anadolu İmam Hatip Liselerini Tercih Nedenleri ve Mesleki Eğilimleri".

²⁶ Korkmaz, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri: Nasıl? ve Neden?"

için manevi gerekçelerin ve meslek derslerinin imam hatip liselerinin tercih edilmesindeki etkisi olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin tercih yaparken okulu araştırıp çeşitli yönlerden değerlendirdiği tercih sürecinde imam hatip lisesinin iyi bir okul olarak nitelendirilmesi de bu okulların tercih edilmesinde rol oynadığı görülmüştür. Bu durum, bazı öğrenciler için imam hatip lisesi ihtiyacını ortaya koyması bakımından önemli bir bulgudur.

Araştırmamız sonucunda kız ve erkek öğrencilerin tercih sebeplerinde herhangi belirgin bir farklılaşmanın olmaması Öztürk'ün erkek öğrencilerin meslek beklentisi bulgusuyla²⁷ çelişmektedir. Öztürk ve Zengin, Karaman'ın çalışmalarında²⁸ öne çıkan meslek ve kariyer amacıyla bu okulların tercih edilme sebebi, çalışmamız sonuçlarında rastlanan bir sebep olmayışıyla dikkat çekicidir.

Sonuç olarak gerek kişisel tercihlere gerekse diğer sebeplere binaen tercih edilerek öğrencilerin yerleştikleri proje imam hatip liseleri için eğitim-öğretim faaliyetleri, öğretmen kalitesi ve ders içerikleri, sosyal olanakların varlığından dolayı öğrencilerin memnun oldukları söylenebilir. Öğrenci cevapları içinde bazı olumsuz kanaatlerin yanında okula geldikleri için mutlu olan, bir daha tercih yapılması halinde tekrar aynı okullarını tercih edeceklerini belirten öğrencilerin varlığı imam hatip liselerinin okul türleri içinde ihtiyaç duyulan ve talep edilen bir okul türü olarak yerini koruduğu söylenilebilir.

İmam Hatip Liselerinden mezun olduktan sonra beklentilere ne derece cevap verdiğinin araştırılması ve bu okulların tercih edilmesinde söz sahibi olan aile ve yakın çevre üzerine bir araştırma yapılması da istemeyerek bu okulu tercih eden öğrenciler için öneri olarak sunulmuştur.

Kaynaklar | References

- Akyüz, Yahya. *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Akademi, 22. Baskı., 2012.
- Ayhan, Halis. "İmam- Hatip Lisesi". *Diyanet İslam Ansiklopedisi*. 22/191. İstanbul, 2000.
- Çınar, Fatih. "İmam Hatip Liselerinden Beklentiler". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11/60 (2018), 1244.
- Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı. "Anadolu İmam Hatip Liselerinde Program Çeşitliliği (Proje Okulları) Kitapçığı". Ankara, 2018.
- DÖGM. "İmam Hatip Liseleri ve İmam Hatip Okulları Vizyon Belgesi". DÖGM, 2021. https://dogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_10/02114432_vizyonBelgesi2017.pdf.
- Fidan, Mustafa. "Covid-19 Belirsizliğinde Eğitim: İlkokulda Zorunlu Uzaktan Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri". *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi* 6/2 (2020), 24-43.

²⁷ Öztürk, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin İmam Hatip Lisesi Tercih Nedenleri".

²⁸ Öztürk, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin İmam Hatip Lisesi Tercih Nedenleri"; Zengin-Karaman, "Öğrencilerin Proje Anadolu İmam Hatip Liselerini Tercih Nedenleri ve Mesleki Eğilimleri".

- Karaman, Davut. "Yöneticilere göre Anadolu İmam Hatip Liselerindeki Program Çeşitliliği ve Proje Okul Uygulamasının Değerlendirilmesi". *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 11 (2021), 11-38.
- Korkmaz, Mehmet. "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri: Nasıl? ve Neden?" 1-25. İstanbul, 2013.
- Öcal, Mustafa. "Dünden Bugüne İmam Hatip Liseleri (1913-2013)". 65-104. Dem Yayınları, 2015.
- Özdemir, Şuayip - Karateke, Tuncay. "Öğrencilerin İmam Hatip Liselerini Tercih Etme Nedenleri (Elazığ Örneği)". *On dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 45 (24 Aralık 2018), 5-33. <https://doi.org/10.17120/omuifd.438465>
- Öztürk, Kurtuluş. "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin İmam Hatip Lisesi Tercih Nedenleri". *Eğitim Bilimleri Dergisi*. <https://doi.org/10.15285/maruaebd.1146931>
- Tosun, Cemal. *Din Eğitimi Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 3.Baskı., 2005.
- Türk Dil Kurumu. *Türkçe Sözlük*, 2020.
- Türk Dil Kurumu. *Türkçe Sözlük*. Erişim 30 Eylül 2023. <https://sozluk.gov.tr/>
- Yıldırım, Ali - Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013.
- Zengin, Mahmut - Karaman, Davut. "Öğrencilerin Proje Anadolu İmam Hatip Liselerini Tercih Nedenleri ve Mesleki Eğilimleri". *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*. <https://doi.org/10.29288/ilted.763282>
- "<https://binaliyildirimkizihl.meb.k12.tr/>", 03 Eylül 2023.
- <https://binaliyildirimkizihl.meb.k12.tr/>
- "<https://erzincanprojeimamhatip.meb.k12.tr/>", 03 Eylül 2023.
- <https://erzincanprojeimamhatip.meb.k12.tr/>.